

LES ORDINACIONS DE LA FIRA DE VILA-RODONA

*Lluís Porta**

Resum

Reproducció d'un article publicat per Lluís Porta al programa de la Fira de 1956, en el qual transcrivia les «ordinacions de la Fira».

Paraules clau: activitat comercial, Vila-rodonà, ordinacions.

Abstract

Reproduction of a paper published by Lluís Porta in the exhibition program of 1956 in which he transcribed the «exhibition ordinances».

Keywords: business, Vila-rodonà, ordinances.

A començament del segle x foren reconquerides aquestes terres i passaren a formar part del comtat de Barcelona. Bon tros del riu Gaià era la línia divisòria de la Marca Hispànica, a l'altre costat hi havia les terres de les Hispànies, poblades encara per moros.

Per tant, aquesta vila es trobà per espai d'uns cinquanta anys en la mateixa línia divisòria o frontera.

Segons els documents, l'any 957 s'edificà o reedificà el castell.

Per aquesta vila passaven diverses vies de comunicació, i no tardà en ésser un centre de transaccions amb les terres de les Hispànies, amb la gent de les quals efectuaven el comerç. S'hi acabà establint un mercat setmanal i una fira importantíssims.

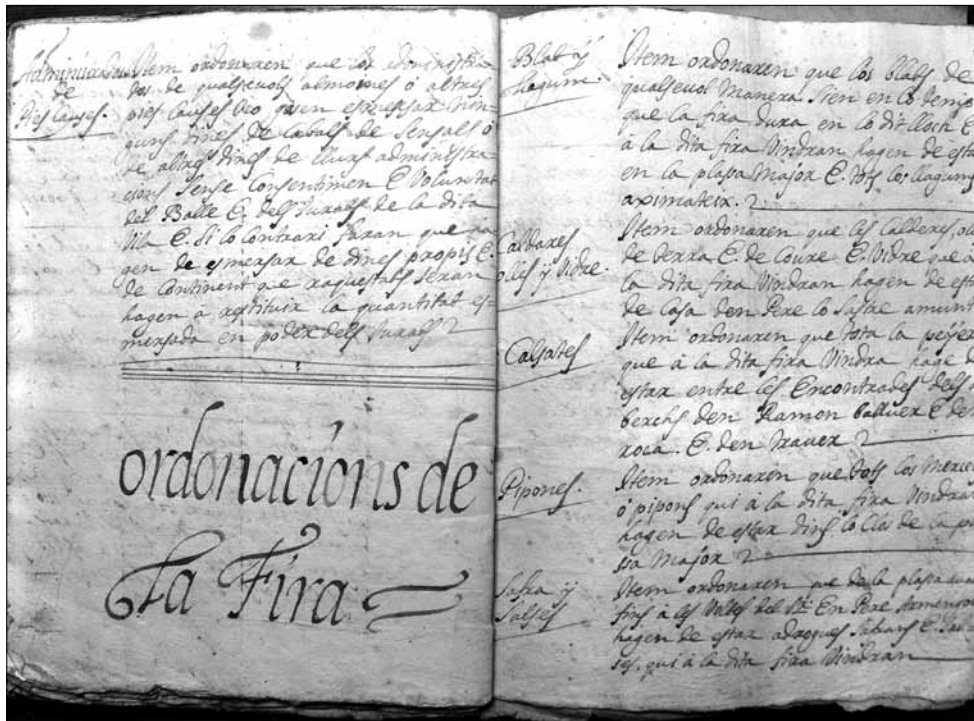
En la Fira, a més de la dels animals «grossos» —mular i boví—, porcs i ramats de tota mena, tenia també molta importància la de grans i blats, robes, cordes, dagues, etc., tot fabricat en aquesta vila.

* Article publicat al programa oficial de la fira de Vila-rodonà de l'any 1956. Hem introduït notes a peu de pàgina per ajudar-ne a la seva comprensió (a càrrec de Josep Santemases i Isidre Pastor). Lluís Porta Massana era fill del mas de la Magina i sabem que havia fet recerques històriques. Els anys 1933 i 1934 va publicar alguns articles sobre espeleologia del territori proper a la serra del Montmell al *Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya*. També va publicar algun article a la revista *Caliu*.

Les cartes reials donen fe de la importància que tenia 750 anys enrere. Una carta del rei Pere I datada a Barcelona el 8 de febrer de 1210 i una altra signada pel rei Jaume I a Lleida el dia 8 de juny de 1256 diuen que «posen baix sa protecció i custodia a tots los que aniran o tornarien del mercat de Vila-rodona de manera que no poguessin ser presos ni detinguts, si sols per deutes propis».

A causa del gran creixement de la Fira, el senyor de la Vila,¹ els jurats, els prohoms, els hòmens i el Consell General de Vila-rodona,² el dia 28 d'abril de l'any 1446, acorden redactar unes ordenacions encaminades a regular, en benefici de tots, la bona marxa de la Fira i d'altres indústries de la vila.

A continuació es reproduïxen, íntegres, les ordenacions que es refereixen a la Fira.

□ Pàgina de les ordenacions de la Fira, conservades a l'Arxiu Diocesà de Barcelona, en el fons de l'Arxiu Parroquial de Vila-rodona.

¹ La jurisdicció de Vila-rodona pertanyia al bisbe de Barcelona.

² Conjunt d'habitants de la vila que tributaven i contribuïen en el pagament de les imposicions del senyor jurisdiccional —el bisbe de Barcelona— i que es coneixia amb el nom d'universitat.

ORDONACIONS DE LA FIRA³

BLAT I LLEGUM

Ítem ordenaren que los blats de qualsevol manera sien en lo temps que la Fira dura en lo dit lloc e á la dita fira vindran hagen de estar en la plaça Major e tots los llegums així mateix.

CALDARÉS,⁴ OLLES Y VIDRE

Ítem ordenaren que les calderes, olles de terra e de coure e vidre que a la dita fira vindran hagen de estar de casa d'en Pere lo sastre amunt.

CALSATÉS⁵

Ítem ordenaren que tota la peyeria⁶ que a la dita fira vindrà hage de estar entre les encontrades dels alberchs⁷ d'en Ramon Ballver e den Roca e d'en Traver.

PIPONÉS

Ítem ordenaren que tots los merceis⁸ o pipons⁹ qui a la dita fira vindran hagen d'estar dins lo clos de la plassa Major.¹⁰

SAFRÀ I SALSÉS¹¹

Ítem ordenaren que a la plaça avall fins a les voltes del Sr. en Pere Armengol hagen d'estar adrogués,¹² safrans e salsés, qui a la dita fira vindran.

CUIXATÉS¹³

Ítem ordenaren que de les dites voltes del dit don Pere Armengol en avall hagen d'estar los cuixatés qui a la dita fira vindran.

³ Ordinacions, ordre o disposició. S'ha consultat el text original conservat a l'Arxiu Diocesà de Barcelona —Arxiu Parroquial de Vila-rodonà núm. 58— per ajustar-se més fidelment al text original. Al text original només s'ha introduït l'accentuació per fer-lo més comprensible.

⁴ Calderers.

⁵ Calçaters. Segurament devien ser els sastres que confeccionarien les calces, peça de vestit que cobria el peu i la cama ajustant-se al seu contorn. Es deia quasi sempre en plural, *les calces*, i segons les èpoques eren dues peces separades o formaven tot un cos. En aquest cas, es cordaven darrere la cintura. Calces amb braguella: les calces d'home que cobrien des dels peus fins a la cintura i tenien una bossa en la part anterior.

⁶ Pelleria.

⁷ Alberg. Casa o altra construcció coberta que serveix d'habitació i recés.

⁸ Mercer. Venedor de cintes, botons, agulles i altres menuderies de la indumentària.

⁹ Joan Cavallé, en l'article «Renoms del segle XVI, una relació del llibre d'òbits, 1572-1596», *Butlletí del Centre d'Estudis Alcoverencs*, núm. 30 (1985), escriu: Piponer, lo. Antoni Sabater, dit lo piponer del carrer Sobirà (36)

Es deu referir a un ofici, la funció exacta del qual desconeixem. Potser és equivalent al *piponaire* que registra Alcover-Moll: «Home que es dedica a adobar vasos i altres objectes de llauna, d'aram o d'altre metall.»

¹⁰ L'actual plaça Vella.

¹¹ Salser. Venedor d'espècies o salses.

¹² Adroguers.

¹³ Cuixaters. Devia ser un ofici. Les úniques interpretacions dubtoses que hem pogut obtenir vénen donades per la paraula *cuixal*, que l'Alcover-Moll descriu com: «La part superior d'un camal de pantalons, que cobreix la cuixa. Davantal de pell o de tela, que cobreix els pits a vegades, i que es bifurca en dues prolongacions que protegeixen les cuixes i els genolls.»

TAULES¹⁴

Ítem ordenaren que ninguna persona no gos fer taules en la entrada de la carnisseria e pascataria ne en la plaça Major fora de los coberts sots pena de 5 lliures per cascú e per cascuna vegada la qual pena sie guanyada so es la 3ª al Sr. e les dues parts als mostafassos.¹⁵

TAULES I PATIS¹⁶

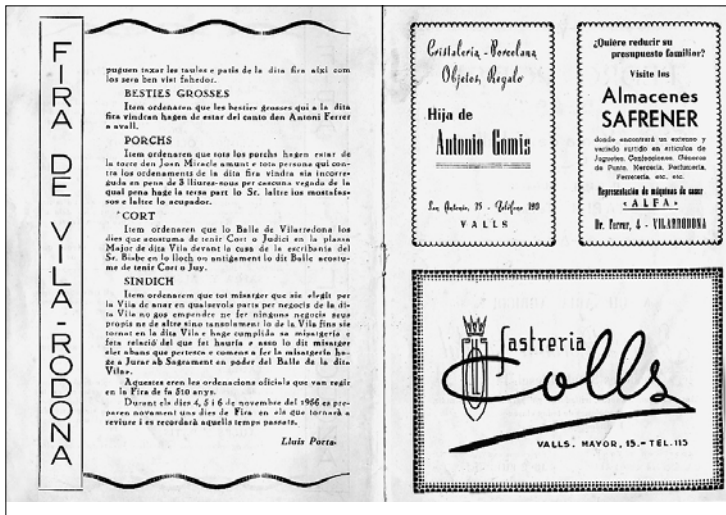
Ítem ordenaren que los balle¹⁷ y jurats de la dita Vila puguen taxar les taules e patis de la dita fira així com los serà ben vist fahedor.

BESTIES GROSSES¹⁸

Ítem ordenaren que les besties grosses qui a la dita fira vindran hagen de estar del cantó den Antoni Farrer a avall.

PORCHS

Ítem ordenaren que tots los porchs hagen estar de la torre¹⁹ d'en Joan Miracle amunt e tota persona qui contra los ordonaments de la dita fira vindrà sia incorreguda en pena de 3 lliures per cascú e per cascuna vegada de la qual pena hage la tersa part lo Sr. l'altre los mostafassos e l'altre lo acusador.

□ Full de l'article publicat per Lluís Porta al programa de la Fira de 1956.

¹⁴ Parades.

¹⁵ Mostassà. Funcionari municipal encarregat de comprovar els pesos i les mesures i la bona qualitat dels queviures.

¹⁶ Es referien a espais sense edificar.

¹⁷ Batlle. Oficial encarregat d'administrar justícia a una vila o ciutat en nom del rei o del senyor feudal.

¹⁸ Cal suposar que devia ser el bestiar de peu rodó i el boví.

¹⁹ Suposem que es devia tractar d'una torre de la muralla.

CORT

Ítem ordenaren que lo batlle de Vilarredona los dies que acostuma de tenir cort o judici que hage a tenir la dita cort o judici en la plaça Major de dita Vila davant la casa de la escrivania del Sr. Bisbe en lo lloc on antigament lo dit batlle acostumava de tenir cort o juý.²⁰

SINDICH²¹

Ítem ordenaren que tot missatge que sie elegit per la Vila d'anar en qualsevol parts per negocis de la dita Vila no gos emprendre ne fer ninguns negocis seus propis ne de altre sinó tansolament los de la Vila fins sie tornat en la dita Vila e hagi cumplida sa missatgeria e feta relació del que fet haurà e assò lo dit missatger elet abans que pertesca e comens a fer la missatgeria hage a jurar ab Sagramen en poder del batlle de la dita Vila.

Aquestes eren les ordenacions oficials que van regir a la Fira de fa 510 anys.

Durant els dies 4, 5 i 6 de novembre de 1956 es preparen novament uns dies de fira en què tornarà a reviure i es recordarà aquells temps passats.

²⁰ Judici.

²¹ Encarregat dels interessos i gestions administratives d'una corporació o comunitat.